

KIRJANDUSLIKKE UUDISEID

Sf. 14933

N° 1

August

B. 6706

1926. a.

SISU:

- 1) Tänapäeva kirjanduslikke muresid.
- 2) Arvustused.
- 3) 1. V. — 21. VIII 26. ilmunud raamatute nimestik.
- 4) Trükkis olevad ja ilmuvad raamatud.
- 5) Alg- ja keskkooli õpetajaile!

HINNATA KAASANDED:

- 1) F. MIKKELSAAR: „Algkooli matemaatika“, II õpp.-a. (Algkoolidele.)
- 2) E. KLEIN: „Pärvus ja rahvas“, (väljavõte 8 lk.). (Raamatukogudele.)
- 3) K.-Ü. „Looduse“, „Raamatute tutvustaja nr. 7.“
- 4) JOH. W. JANNSEN: „Uus variser ehk ilma kõrtsita ja kõrtsiga küla“, B. Pravdini redaktsioonis mitte-eeslikeelsele koolidele.

Tänapäeva kirjanduslikke muresid.

Üldine majanduslik kitsikus süvendab meil püsivalt vaimlist, eriti kirjanduslikku kriisi. Tarvitajate puudusel trükitakse raamatuid minimaalsel arvul — raamatu hinnad aga kerkivad selle tõttu loomulikku kõverat pidi. Kirjastused koondivad oma tegevust viimase võimaluseni, püüavad elada endisel, lähedamal ajal soetatud ladu realiseerimisest. Nii mõnigi kirjastusladu on kohutavast või pangahärrade pitsati all. Kurjakuulutav vaikus hõljub ees...

Autor, kirjastaja, raamatukaupmees ja lugeja käivad teineteisest salajase põrnitsusega mööda. Selle asemel, et raskel ajal üksteist toetada ühises töös, otsitakse väiklaselt üksteisele süüdi ja antakse vihaseid müikse.

Kui edaspidist kirjanduse kahanemist ja allamäe minekut tahetakse vähegi takistada, siis peavad kõik, kes raamatu eluga seotud, ühist keelt ja meelt leidma. Raamatu loojad, vaimliselt kui ka majanduslikult, hoolitsesug esimeses järjekorras, et

ainult head ja arusaadavad raamatud trükkimasina alt ilmuksid. Hoogsamini tuleks toimetada ka raamatute tutvustamist, reklaami. Ilmuv raamat leidku mitmekülgset arvustust, saagu teatavaks igale lugemishimulisele kodanikule. Poliitilised ajalehed võiksid verest nõretavate kuritegude kirjelduste ja omavahelise sõnasõja asemel veidi rohkem kultuurelu küsimustele ruumi kinkida, eriti raamatute tutvustamisele.

Sellest vagast soovist on aga vähe. Käesoleva ajakirja avaldamisega püüabki K. Ü. „Loodus“ raamatute tutvustamise, arvustamise ja raamatueluga seotud küsimuste selgitamiseks jõudu-mööda kaasa aidata. Tahaksime loota, et uus ajakiri seltskonnas tarvilist kaastööd ja poolehoidu leiab.

Ajakiri ilmuks aperiöödilisel 10—12 korda aastas. Tellimishind 100 marka aastas.

Toimetus.

A. Audova, dr. phil. nat.,

Elu ja elukorraldus I

(Vt. «Raam. Tutv. 7.» lk. 56—57).

152 lk. Hind 500 mk.

On väljaspool kahtlust, et bioloogilised seadused maksavad sotsioloogias. Loodusfilosoofid on seda korduvalt alla kriipsutanud. Ja selle tõega hakataksegi siin-seal rehkendama. Välismaa kirjanduses on ilmunud mitmed ilusad, nii kapitaal- sed kui ka vähemad, populaarsed tööd, mis asjaomaseid probleeme käsitlevad. Meil on need seni pea täiesti puudunud. Dr. A u d o v a „Elu ja elukorraldus“ tahab olla meil esimeseks suuremaks ülevaatlikuks teoseks, mis käsitleb looduse ja inimese vahetõid, looduse ja rahva arenemise probleeme, mis loodusteaduste alusel välja minnes analüüsib aktuaalseid elukorralduse küsimusi, tuues ette selle puudusi, ja näidates nii mõningaidki teid nende kõrvaldamiseks. Juba selles mõttes tuleb dr. A u d o v a töö ilmumist aina tervitada.

Autor algab oma vaatlusi Koperniku sammuga: ta juhib meie tähelepanu kosmose lõpmatusse, näidates, et maakera ei tule pidada maailma keskpunktiks ja inimest vaadelda looduse kuningana. Inimene on ililike looduse osa, kõiksuse seadusile alistuv olevus. Inimene on, nagu teisedki olevused, arenenud aegade vältusel, põlvnedes lihivarasest esivanemaist. Too kõrgema learenemine on tal just ergukava ja meeleanorgani tearenemise tõttu võimalik olnud, kuna need teda võitluses olemise eest igal sammul aitasid. Edasi on jõudnud ikka need, kes kasulikkude võimaliste võimete suhtes paremini varustatud. Autor usub, et see arenemine jätkub. Ja see lootus ongi suurimaks lohutuseks raskustes ja suurimaks ergutajaks töötamisel. Edasi käsitletakse elu väärtuse, hea ja halva probleemi. Olugi, et ilma pikema jututa näib selge olevat, mis on hea ja mis on halb, näitab autor ometigi, et paljudel juhtudel saab ainult teadus siin vastuse anda. Teaduse saavutuste kandmisel rahva sekka on seepärast väga suur elu arendav tähtsus. Hea on kooskõlas looduse arenemiskäiguga ja on seepärast vägevam kurjast. Inimelu põhitõimuste vaatlusel peatub autor lähemalt toitumise ja sigimise küsimusil. Leiab, et praegune toitumisviis on sattunud valeradadele. Liigsöömine, maiustuste tagajamine, kallihinnaliste lihatoitude ülitähtsamine, teisest küljest aga alatoitus, mille kõrvaldamiseks riik vähe teeb, — ei ole teaduse nõuetega kooskõlas. Sigimisest, tollest elu põhimise nõude täitmisest, põiklevad paljud üksikluse paremuste ja võidu eetikandade all kõrvale. Elu arenemine on aga näidanud, et v ä l t a v a l t võidule pääsevad siiski ainult need, kes sünnitavad küllalt elujõulisi ja tublisid järeltulijaid. — Suured vastolud elu ja elukorralduse vahel tulevad ilmsiks t ö ö suhtes. Kuna töö on elu nõue, kuna tööd on vaja teha juba elu algtingimuste loomiseks, kuna ta on meie orgaaniline tarve, ilma milleta me kidume ja läheme vastu haigusile, kuna igasugune kasulik

töö on austamisväärne, — kõigele sellele vaatamata püütakse temast vabaneda ja selle asemel igasuguseid mõnusi taga ajada, olles ekslikult arvamisel, et nad toovad õnne. Kasuliku töö asemel tehakse lõpmata palju kahjulikku ja otsiarbeid tööd (joovastavate jookide, ehteasjade jne. valmistamine ja turuletoimetamine, ajaviitekirjanduse loomine jne.). Tarvilikku tööd on aga lõpmata palju tegemata, mis tõttu viletsus vaatab igalt poolt vastu, kuid kõige selle juures valitseb — tõõpuudus! Kõige selle põhjust näeb autor mitte välises elutingimustes, riiklikus korras jne., vaid inimeste eneste — äärmises individuaalsuses ja enesearengustuses. Killunemine ja ainult oma mina eest hoolitsemine pole aga kooskõlas looduse arenemisega. Oma mina ausale teele juhtimine, ilma vaate muutmata, „aadete revolutsioon“ on seepärast — päevaküsimus. Omakasu lõikab vilja ka valitsejate juures. Häälte-enamuse võimu asemel peab seepärast tõusma tark ja otsarbekohane elu juhtimine teaduse alusel. Ühiskondade arenemiskäigu jälgimisel leiab autor, et siin valitseb ilmne suurenemine, organiseerumise tendents. Mineviku põhjal tuleb oletada, et edaspidi riigid liituvad, rahvad ühinevad — inimkonnaks. Osalt on see juba teoksil. Ent küllalt on ka veel asjalusid, mis seda takistavad, ja selle tulemuseks on — sõjad, milles autor näeb kõige hukkamõistamatut elu kõrgemalearenemise vastutegevurit. Võitluse juhtustajail pole õigus, — tubliduse arendamine sõja abil on mõttetu! Seda näeme kas või sellest, et kui „tahab keegi tublit hobusetõugu aretada, siis ei pane ta neid kaklema, vaid toimetab teisiti . . .“ Näidatakse, kus on võitlus ja võitluse vajalik ja kus ta pole seda mitte. Lõpuks puudutatakse rahvaste väljasuremise ja tõuväärindamise küsimusi ja jõutakse kindlale veendumusele, et — väljasuremine ja viletsus pole paratamatud, vaid elu on võimalik heaks kujundada, tarvitseb aga selleks teaduse nõuetega käsikäes käia.

Püüdsime neis ridades ainult mõned peamised jooned tabada dr. A u d o v a töö rikkalikust sisust. Tõepoolest, r i k k a l i k u s t sisust: juba see asjalolu, et ta langeb 42 enam-vähem iseseisvaks peatükiks, näitab seda.

Tundub aga, et selles ülisuures liigestuses seisab raamatu puudus ja vahest peaminegi puudus. Ka on kohti, mis sisuliselt viimistlemata ja puudulikud. Näit.: „Sõja tappa saadetakse terved ja tublid . . . Üldse, terveid ja tublisid hävitatakse rohkesti . . .“ (151. lk.). Kus nimelt? ja kas see on nii? „Rakkude vahel toimunud tööjaotuse kasvades tõuseb elutegevuse kiirus“ (75. lk.). Raske on siin mõista, mis mõeldakse e l u t e g e v u s e all. Mõistetakse siin füsioloogilist protsessi, siis saame autoriga vaevast nõus olla. „Sisesekreetsiooni näärmetest oleneb organismi ainevahetus“ (73. lk.) kannatab igatahes ühekülguse all. Ühekülgsest piiritletud on ka mitmed mõisted, näit. töö ja õnne mõisted. 86. lk. loeme: „Inimesed (kõik? I. K.) on piiramata egoistid, kes ei mõista, et hea ühiskondlik korraldus oleks igatõule neist ja nende järeltulijailegi väga kasulik ja otse tarvilik.“ Paiguti näib käsitlus liiga üldine ja väheütleval. T e a d u s l i k u l t enam kui

vaieldav on niisugune lause: „Tarve valmistada mitmesuguseid elatis-abinõusid on neid (põhja-maalasi, l. K.) sündinud kehalisele ja vaimlisele tegevusele; ning tegevus ongi neid kõrgele arenandanud.“ (61. lk.) Autor peaks vist küll teadma, missugusel seisukohal asub praegune teadus säärase puhtlamarkeetilisiku väljenduse suhtes j. t. 55. lk. leiame lause, mis on lõikavalt antropomorfsilik: „Loomadegi on elu kallis (l. K.) ja mõnus“ (l. K.).

Kuid — need on kõik kõrvalise tähtsusega asjad. Töö sisulist väärtust see ei kõiguta. Palju on, tähendame veel, temas esitatud mõtteid ja palju mõtteid kutsuvad nad esile. Palju näpunäiteid elu korraldamiseks. Vaevalt oskame neile kõigile sisu anda, vaevalt saame nendega küll kõigiga ühineda, vaevalt saavad seda lugejad, võib olla ei ole autori toongi paiguti meeldiv, kuid ta mõtted ergutavad, nad on huvitavad ja ausad, meie lugejakonnale osalt ka täiesti originaalsed. Näit. toitumisküsimuses. Me leiame siin liha- ja taimtoitluse küsimuse mitte ainult teravhoidlikus ulatuses käsitleduna, vaid näeme teda rahvusvahelise küsimusena, kogu tuleviku perspektiividel! Toitumisküsimused on autori erialaks ja — ta kirjutab neist veenvalt . . .

Keeleline korrektuur on tehtud korralikult, nagu üldse „Looduse“ raamatul. Silma torkab ainult mõni järjekindlusetus. Näit. „toiteained“ (42. lk.) — „toiduained“ (119. lk.); „inimestõug“ (150. lk.) — „inimtõug“ (152. lk.). Kurčinski, Kositiš j. t. Raskepärastena tunduvad uuendid, nagu „sõõnguaeg“, „liiklemisteed“, „sugujärglased“, kuna samas kõneldakse tõuparandusest (pro tõu-väärindusest) jne.

Dr. A. Audova raamatut võime julgesti soovitada kui ideerikas, kaunisululist teost. Ladus keel, populaarne käsitlusviis teevad ta laiale ringkonnale kättesaadavaks. Julgeme loota, et ta paljusid rikastab ideeliselt ning kihutab ausale teotsemisele, elureformi teostamisele. Praegusel ideevaesl ajal on see eriti tarvilik. Tõesti, elame ju ainult niikaua, kui meil jätkub idealismi!

Juhan Klein.

Dr. A. Audova vaatleb oma „Elu ja elukorraldus l“ meieaegset elu ja selle korraldust loodusteaduse alusel. Leiab, et „elu on korratuses, tema eest ei hoolitseta oistarbekohaselt“. Mis ime siis, et Spengler ja teised — statistika näitab seda laiematelegi hulkadele päevselgelt — ennustavad langust ja peatset väljasuremist tervele Öhtu-Euroopale. Audova on lõpuks optimist. Ta leiab ja usub, et on võimalik elu ümber korraldada, reformida, mille läbi katastroofi saab ära hoida. Selleks läheb tarvis uut ilmavaadet. Selle propageerimiseks kannabki autor ladusal populaarsel kujul 42 ülevaatliku artikli kaudu oma mõtted ette, alul — bioloogilised alused — elu —, lõpu poole aga — rakenduspeartükid üksik- kui ka ühiskonna elu (riik, rahvas, inimkond), praegused panded ja kõrvalekaldumised loomulikult pinnalt ja võimalikud ümberkorraldused väljavaated. Käsitlust leiavad muidugi olulisemad küsimused (tervis, toitumine, sigivus j. t.). Autor on palju luge-

nud. Heameelega ja tabavalt tsiteerib ta kuulsusi vastaval alal, mis raamatut sellega veelgi elustavad. Tuli uusi mõtteid pole, kuid antud kompositsioon on huvitav. Stiil ning juhtmõtted algusest lõpuni välja peetud. Vaidlusi võivad tekitada mõned autori poolt soovitatud praktilised uuedused sotsiaalolude parandamiseks (maareform pt. „Võistlus ja loodusvarad“). Kuid puudutatud mõtted, olgugi et nende teostamine täies ulatuses veel küsitav, tabavad sagedasti ideaale, millele parem tulevik küsitav. Teos on väärt laialist levimist.

«Postimees» nr. 207, 3. VIII 1926. a.

A. R.

F. V. Mikkelsaar,

„Algkooli matemaatika“

2. õpeaasta. K.-Ü. „Loodus“, Tartus, 1926.

Säärase pealkirjaga raamat ilmus hiljuti. Huvi ja suurte ootustega teevad õpetajad ja teised haridustegelased raamatu lahti, sest autori nimi ütleb juba palju.

Pedagoogilised ja didaktilised, põhinõuded — huvi äratamine, jõukohasus, järjekindlus raskuste võitmisel, näiilikkus, lihtsus, tarviliku materjali rohkuse kursuse täielikuks omandamiseks, side laste eluga, lähema ja tuntud asja juurest edasi liikumine — need on asjad, millest autor ei ole kõige kursuse ulatusel kõrvale kaldunud. Autor on jäänud truuks teadusele, mille tõttu ka tema töö imekspanemisväärt tervikut kujutab. See on kui üks matemaatilise sisuga huvitav juft koolilapse elust oma sümpaatilise kangelase Tõnniga, keda ei suuda kohutada raskused, kes ei saa mitte teiste ees upsakaks, kes oskab ka Henu teadmisi kasutada, kes on teiste kaasõpilastega seltsimehelikult hea ja sõbralik.

Autor on osanud teaduslikke tõdesid õpilaste jõukohastes vormides valada ja need vormid on huvitavad oma algupärasusega. Tähelepanu väärt on mängud, harjutused rahadega ja kogu harjutusi, kus sõnu vähe, kuid huvitavat arvutamist palju.

Suureks puuduseks paljudel raamatul on see, et koolis, kus kahe ja suurema arvu klassidega tuleb töötada, suur sõnarikas eluvõraste ülesannete arv sagedasti matemaatika tunnid algklassides emakeele tundideks tahab muuta. Lapsed muudkui kirjutavad, nagu tahetaks meie tervet rahvasi sekretärideks kasvatada. Arvutamiseks jääb neil õpetunni jooksul ainult mõni minut aega. Sellest siis tulebki, et aasta lõpul õpilased koguni nõrgad on ja nende töö teeb järgmises klassis suuri raskusi.

F. V. Mikkelsaare raamatu järele töötamisel seda hädaõhtu ei või olla. Olen tähele pannud, et koolides, kus sama autori raamatu 1. kl. kursust õpiti, õpilaste teadmised ei jätanud midagi soovida.

Mööda minne olgu tähendatud, et maakoolides, kus ühel õpetajal korraga mitme klassiga

tuleb töötada, on õpperaamatul palju suurem tähtsus, kui seda algajad õpetajad võivad arvata.

F. V. Mikkelsaare raamatul on veel see hea omadus, et ta õpetajale õige töövõisi kätte näitab. Õpetajal on ju piiramata võimalus autori pooli antud ideid edasi arendada. Nii ei peaks meloodilised võtted piiravatena tunduma. Õieti nad polegi õpetajale antud, nad on kui varvilik osa autori iseloomulikus matemaatilises vestes, nad on õieti Tõnni kimbatused raskuste võtmisel, kuid ühtlasi tulevad nad ikka õpetajale meelde, et Tõnni jõud on piiratud, et Tõnn on laps, et tema arendamisel on tarvis ettevaatust, kui tahame, et Tõnn järgmise kooliaasta alul jälle 3. kl. uksest rõõmsalt sisse astuks. Loodame aga, et tal siis juba 3. kl. „Algkooli matemaatika“ raamat kaasas on.

Raamatu kaust, paber ja trükk on hea; hind aga, 152 lehekülje eest kõigest 65 marka, ilukõites 90 marka, on odav, mille tõttu ta kindlasti meie koolidesse tee leiab ja sealt nõrgemad välja tõrjub.

«Vaba Maa» nr. 167, 18. VII 1926.

H. Summer.

Algavaks õppeastaks on ülalnimetatud raamat esimeseks uudeks oma alal. Raamatu välimus — kaust, trükk, paber, illustratsioon jne. — laitmatu

Mis puutub „Algkooli mat. 2.“ sisusse, siis vastab see ameliikkudele õppekavadele raskuse poolest päris mõõdukas ulatuses. Kui nüüd kõiki neid harjutusi, ülesandeid, käske ja töid täpsalt läita, mis olgugi kõigest 152 leheküljele asetatud, siis muidugi ei jõua raamatut „läbi võtta“. Seda tuleb silmas pidada. Selle eest aga on tööde ja teotsemiste valik raamatu järele suur. Jõukohast materjali arvutamiseks, joonestamiseks, mõtlemissiks ja mõõtmiseks pakub autor rikkalikult. Rõhutatud on F. Mikkelsaare raamatus erilisel laste iseolegus, iseseisev mõtlemine ja üldarenemine. Selleks pakub iga leheküljel huvitavaid näiteid. On säärane raamat klassis tarvitusel, siis ei pääse ka inerdim õpetaja nii vajalisest näitlikkusest. Muu seas juhib F. Mikkelsaare „Matemaatika 2.“ terve klassi paratamatult (ilusa ilmaga) õue, aeda, ekskursioonile jne. ja sunnib seal elulisi ülesandeid lahendama (lk. 53, 93, 94, 126, 127 j. t.). Kaja-just leiavad F. Mikkelsaare raamatus muu hulgas ka niisugused uuema aja nõuded, aritmeetika ülesandeid elunõuete kohaselt valida, nagu kaupade hinnakiri (lk. 53), siis aja arvutamiseks Tallinna-Valga vaheline raudtee sõiduplaan jne. Huvitavat uudust pakuvad oma kompaktsuse poolest ülesannete grupid lk. 10, 19, 23, 27...

Need on peamõtted, mis sundisid raamatu juures pikemalt peatuma. Kokkuvõte ja üldmulje: F. V. Mikkelsaare „Algkooli matemaatika 2.“ on iseseisev, meetodiliselt hästi läbi mõeldud moodus õpperaamat jõukohase ning mitmekesise huvitava sisuga; eriti praktilist väärtust tõstab temas hulk ülesandeid, küsimusi ning teotsemisi, mida õpilased iseseisvalt, ilma õpetaja otsekohese kaasabitada, võivad lahendada. — Igatahes tõsine võist- leja teiste seni-ilmunutega oma alal.

«Postimees» nr. 186, 13. VI. 1926.

Juhan Klein

„Pärvus ja rahvas“

(vt. „Raam. Tutv. 7.“, lk. 51—53).

See raamat pakub huvitava ülevaate noore pärvusteaduse tuumast. Alul juhiakse tähelepanu pärvusjõu peale üldse — fakt, mis nii oluline terves looduses. Siis järgneb kindel vastus küsimusele: millal sünnib pärvitavate omaduste edasiandmine? Edasi järgnevad peatükid pärvusseadustest (3 Mendeli seadust) ja Mendeli teooria ühes selle rakendusega ja kooskõlastamisega tege-likus elus ette tulevate nähtustega. Lugeja leiab siit seletust nähtustele, muu seas, miks geniaalsetel inimestel pole pea kunagi omaväärseid lapsi, siis lähedase sugulase halb toime järeltulijaisse, nõndasamuti rajatakse uute tõugude tekkimine erisuguste vormide paaritamise teel teaduslikule alu- sele, mis juba suurt praktilist huvi tohiks äratada taime- kui ka loomakasvatatajale jne. Üks pea- tükk valgustab ülihuvitavat probleemi: Soo pärvus (kas poeg või tütarlaps?) ja suguliitelised omadused. Järgnevad osad käsitlevad pärvuse ja ümbruskonna suhteid või toimeid. Eriloeng on pühendatud inimesele kui pärvuse produktile ja edasipärandajale. Lõpuks — pärvus ja rahvas ühes tuleviku väljavaadetega.

Autor — Tartu rahvaülikooli lektor — ei tarvitseks kahetseda, et oma loengute kokkuvõtted eriraamatuna ilmutas. Raamatu aine valik on õn- nelik. Pärvusteadus on vajalik, tähtis igal pool ja igäühele kas välja minnes puhtpraktilisest, ma- terjalset seisukohast või jälle vaimlisest, ilma- vaatelisest küljest. Keel üldse ladus. Selgituseks leiame 110-leheküljelises raamatukeses 68 pilti (tabelid), siis terve rida katsete kirjeldusi ning selgitavaid näiteid. Üldiselt tähendab J. Kleini „Pärvus ja rahvas“ meie rahva-raamatukogude (sa- muti ka õpetajate) rikastamist tuumaka toote poolest.

«Postimees» nr. 207, 3. VIII 1926.

A. R.

K. Hintzer

Papptööd I, II, III vihik.

Geomeetriliste kehade ja kristallide valmistamine.

Loov õppimine on õieti töökooli mõte, kus tööõpetus esineb põhjapaneva õppeainena. Töö- õpetus töökoolis peab elustatama, ja sellele täht- samale nõudmisele tuleb K. Hintzeri töö tunduvalt vastu.

Nimetatud vihikudega hoolitseb ta selle eest, et õpilane mitte mehaaniliselt järele ei aima ega juhatusi arvustamata täida, vaid et õpilane ise loob ja leiab uusi kujusid ja nii teeb loovat tööd.

Õpetaja ja õpilane astuvad vastastikku ühendusse, kus esimene on vilunud organiseerija ja teine noorem kaastöötaja. Niisugune töö loob iseloomu, juhiv vastutusrikkale tegevusele, annab julgust küsimuste kallale asuda ja neid lahendada, mis siis teostatult näitavad, kas väikese inseneri vaimusünnitused on ka elujõulised või mitte.

Soovida jääb ainult, et peale papi ka teiste materjalide — esimeses joones puu ja metalli — käsitamiseks koolides sarnased tööraamatud ilmuksid. Mis puutub 1. ja 2. vihiku tabelite väljatöötamisele, siis on siin rõhku pandud töö soliidsusele. Joonete tugevus on õnnelikult valitud.

Värvilised joonised aitavad suuresti kaasa õpilastel selge ja elava ettekujutuse saamiseks. Need vihikud on vaidlemata tähtsad koolitöö edukuse tõstmiseks.

«Postimees» nr. 143, 1. VI 1926.

L. Sapotzki.

Karl Hintzer „Papptööde metoodika“ ja ilupaberite valmistamine kodusel teel.

(Vt. «Raam. Tutv. 7.» lk. 93, 94)

64 lk. 51 joon. Hind 150 marka.

Väljavõtte raamatust (lk 49):

Prægusel ajal, mil meie koolid suurte aine-
liste raskustega peavad võitlema, on tähtis, et
väljaminekuis oldaks äärmiselt kokkuhoidlik. Töö-
õpetuse kooli toomine on aga enesega ka uusi
kuluseid kaasa toonud, sest tööõpetuseks tarvita-
tav materjal on võrdlemisi kallis, eriti papptöös
ja raamatuköitmises ilupaberid. Ilupaberite muret-
semise küsimus on suurte raskustega seotud eriti
just maakoolides. Krediidid on väikesed, õpilased
ise ka mitte just jõukate inimeste lapsed ja selle
tagajärjel peab tööõpetus nii mõneski koolis puu-
duliku käsituse osaliseks saama või isegi täiesti
puuduma. Kuid siin võiksid agarad õpetajad ise
asja kasuks paljugi ära teha. Iga õpetaja võiks
oma kooli nõudeid ilupaberite alal täiesti rahul-
dada. Sõja-aastail, kui ilupaberite sissevedu (kui
uhkusajine) oli keelatud, varustasin ma isiklikult
kooli, kus ma töötan, ilupaberitega ja aitasin ka
mõnd ametivenet, varustades teda ilupaberitega.
Kuna papptöis ja raamatuköitmises lõviosa ku-
ludest läheb just ilupaberite muretsemiseks, siis
ei tohiks keegi õpetaja viivitada, et ise kas või
kõige lihtsamaid ilupaberite sorte valmistada. Ja
nende valmistamine on nii lihtne, igaihele aru-
saadav ja kerge, et seda ka õpilased võiksid teha.
Ja kuigi alguses kõik ei peaks õnnestuma, siis ei
pruugi veel ettevõtetest loobuda. Järgmine katse
õnnestub kindlasti. Ei oleks liigne tähendada, et
ka suuremad raamatuköite-ärid oma kõige kal-

limaile kõiteile ise ilupabereid valmistavad, mitte
aga vabriku tööd ei tarvita. Ja välismaal (eriti
Saksamaal) on isegi palju ettevõtteid, kus käsitsi
ilupabereid valmistatakse, kus iga poogen on ori-
ginaal ja kunstinõudeile täiesti vastav.

Eesti Rahvatantsud

kujutanud ja kirjeldanud

Anna Raudkats.

Risfitantsu tantsigeme,
Virus tantsu veeregeme,
Harju tantsu astugema,
Lääne tantsu lendageme,
Järva tantsu jättageme,
Oma tantsu hoidageme.
Kalevipoeg.

Eessõnast:

... Käesolev teos on määratud tarvitamiseks
koolides, noorsoo ringides, seltsides jne.

... Viiside seadmisel klaverile on püütud
tabada rahvapärase muusika laadi, loobudes tava-
lisest, „rahvusvahelisest“ harmoniseerimisstiilist.
Viisid on mõistagi mängitavad ka viiulil.

... Julgen lootust avaldada, et käesolev esi-
mene vihik Eesti rahvatantse suudab vähegi huvi
äratada meie rahvusliku tantsukunsti vastu. Ha-
katagu rahvatantse hoogsalt koguma ning võe-
tagu nad tarvitusele koolides ja seltskonnas, üks-
luiste ja loidude „moodsate“ tantsude asemel, mis
meie rahvuslikule iseloomule nii võõrad.

Anna Raudkats.

Eesti Rahvatantsude sisu:

- 1) Rahvatantsudest ja nende kogumisest.
- 2) Näpunäited rahvatantsude õpetamiseks ja ette-
kandmiseks.
- 3) Üldseletused.
- 4) Kolga ranna tantsud („kuppari moori“, „1–7“,
„vinger-polka“, „mustlase polka“, „tursa polka“,
„piru polka“, „tüska polka“, „ingliska“ A ja
B, „pikk ingliska“, „räditants“, „kivikasukas“,
„voortants“, „karutants“).
- 5) Setumaa tantsud („sepp“, „kaara simm“,
kasatsk“).
- 6) Muud tantsud („eide ratas“, „tuljak“, „Kaera
Jaan“, „labajala valss“, „viru polka“, „hiir
hiippas, kass kargas“, „pulगतants“).
- 7) Lisa — pulmamarss.

Raamat on trükitud suures formaadis,
ilusal valgel paberil 150 leheküljel, hulga
joonistega ja nootidega.

Hind 400 marka.

1. V 26—21. VIII 26 on ilmunud:

1) O. Daniel

Metsakasvatus

I osa

204 lk. 12 joon. Hind köites 750 marka
broš. 600 marka.

(v. „Raam. Tutv. 7.“ lk. 65--67.)

2) Akadeem. Ajaloo-Seltsi toimetusel

Eesti biograafiline leksikon

I vihk

144 lk. Hind 400 marka.

(vt. „Raam. Tutv. 7.“ lk. 44—46.)

3) P. Vallak

Ajude mäss

160 lk. Hind 240 marka

4) R. Rägo

KODANIKU ÕPETUS

(keskkoolidele)

148 lk. Hind 220 marka.

5) Ed. Tennmann

TEADVALE USULE

Usuõpetuse käsiraamat

88 lk. Hind köidetud 100 marka

(vt. „Raamat. Tutv. 7.“ lk. 30—32).

6) Saksa kirjandust koolidele:

(vt. „Raamat. Tutv. 7.“ lk. 16—19)

38) Fr. Gerstäcker: **Germelshausen.**
Hind 50 marka.

39) L. Kreimann: **Die Exzellenz in Zivil.**
Hind 25 marka.

7) Eesti kirjandust muulaste koolidele:

40) Joh. W. Jannsen: „**Uus variser ehk ilma kõrtsita ja kõrtsiga küla.**“
Hind 45 marka.

(Redigeerinud ja vene- ning saksakeelse sõnastikuga varustanud B. Pravdin, Tartu Ülik. vene keele lektor.)

41) R. Kipling. **Jungle Book.**

8) **Seina kont.-kaart: Läänemeremaad**

(vt. „Raam. Tutv. 7.“ lk. 91.)

Praegu trükis

ja ilmuvad lähemal päevil:

1) F. Mikkelsaar: **Algkooli matemaatika.** III õpp.-a.

2) Herta Veidermann: **Väike arvaja.** I õppe-a. Teiseks trükiks põhjalikult ümber töötanud A. Oengo-Johanson ja Chr. Brüller. Pildid kunstnik N. Mey'lt.

3) Lang-Rootsman: **Kosmograafia.**

4) Polotsev: **Taimede ehitus ja elu.**
Hind 150 marka.

II trükiks redigeerinud J. Port, T. Ü. Bot. Inst. assistent.

5) Raud: **Kirjanduslooline lugemik III.**

6) El. Sell: **Saksa kirjanduslugu III.**

7) Thacker: **Inglise kirjanduslugu II.**

8) H. Kruus: **Ajalooline arhiiv I.**

10) M. J. Eisen: **Eesti imede ilmast.**

11) A. Lüüs: **Laste ühiskondlik tervishoid.**

Ilmumas:

(septembrikuul):

- 1) Härms: Lindude määraja.
- 2) Petersen: Päevaliblikate määraja.
- 3) H. Moora: Eesti muistse iseseisvusa aja kultuur.
- 4) H. Riikoja: Kodu II.
- 5) A. Remmel: Ilustamise õpetus.
- 6) Mitte eestikeelseile koolidele: J. Pärn. Oma tuba, oma luba.

10. septembriks ilmub

J. Semper'i luuletuskogu

VIIS MEELT

Sama autori sulest on K.-Ü. „Looduse“ kirjastusel ilmunud

Kalevipoja rahvaluule - motiivide analüüs

Hind 240 marka.

(vt. „Raam. Tutv. 7.“, lk. 9–12.)

Juhime algavaks õppetöök õpetajate tähelepanu järgmisele k./ü. «Looduse» kirjastusel ilmunud õpperaamatuile:

Algkoolile:

- P. Kogerman-L. Mahlstein-H. Männik. Looduseõpetus IV–VI. („R. T. 7.“ lk. 69).
- H. Männik. Praktilised tööd botaanikas. (R. T. 7.“ lk. 92).
- E. Spohr-Vilberg. Õistaimede määramise abivihik. („R. T. 7.“ lk. 92)
- J. Käis. Loodusesõbra vaatlusvihud nr. 1–4 (vt. hinnakiri).
- O. Schmeil. Väike looduslugu. („R. T. 7.“ lk. 68).
Inimene ja tema tervishoid.
(„R. T. 7.“ lk. 69).
- S. Sütt-D. Koppel. Maateaduse õpperaamatud IV–VI õp. („R. T. 7.“ lk. 85, 84).
- S. Sütt-D. Koppel. Maateaduse ülesannete kaustikud IV. õp. I ja II v. („R. T. 7.“ lk. 92).

- Markus-Mattiesen-Jaanson. Suured kontuurkaardid. („R. T. 7.“ lk. 91).
- J. Rumma. Väikesed kontuurkaardid. („R. T. 7.“ lk. 91).
- T. Puusepp. Keelelisi ja kirjaseadmise harjutusi I–VI õp. („R. T. 7.“ lk. 15–16).
- Saksa ja inglise kirjandus koolidele. („R. T. 7.“ lk. 16–18).
- J. Adamson. Eesti ajalugu. („R. T. 7.“ lk. 55, 56, 57)
- Ed. Tennmann. Usuõpetuse lugemikud I–V õp. („R. T. 7.“ lk. 50–52).
- K. Veski-J. Grünthal. Aritmeetika II. õp.
” ” ” ” ” (vene koolidele).
- Treffner-Kuulberg-Perli-Martinson. Elavad arvud I ja II õp. („R. T. 7.“ lk. 29, 50).
- F. Mikkelsaar. Algkooli matemaatika II ja III õp.
- Herta Veidermann. Väike arvaja I. õppeaasta. Teiseks trükiks põhjalikult ümber töötanud A. Oengo-Johanson ja Chr. Brüller. Pildid kunstnik N. Mey'lt.
- J. Maramaa. Geomeetria.
Õpilase päevaraamat („R. T. 7.“ lk. 94).

Keskkoolile:

- A. Audova. Üldine bioloogia (R. T. 7. lk. 67, 68).
- J. Wagner. Zooloogia õpperaamat I ja II osa (R. T. 7. lk. 69).
- G. Vilberg. Eesti taimestik (R. T. 7. lk. 64).
- J. Kents. Eestimaa geograafia õpperaamat (R. T. 7. lk. 85).
- J. Rumma-J. Kents. Euroopa (R. T. 7. lk. 84).
- J. Rumma. Üldine maateadus (R. T. 7. lk. 84, 85).
- Markus-Mattiesen-Jaanson. Suured kontuurkaardid (R. T. 7. lk. 91).
- J. Rumma. Väikesed kontuurkaardid (R. T. 7. lk. 91).
- A. Raud. Kirjanduslooline lugemik III (trükis).
” ” ” ” IV (R. T. 7. lk. 15).
- E. Sell. Saksa kirjanduse ajalugu I (R. T. 7. lk. 19).
” ” ” ” II
” ” ” ” III (trükis). ”
- A. Thacker. Inglise kirjanduse ajalugu I (R. T. 7. lk. 19).
- A. Thacker. Inglise kirjanduse ajalugu II (trükis). Saksa-, inglise- ja prantsuse kirjandus koolidele (R. T. 7. lk. 16–18).
- J. Adamson. Kõige uuem aeg (R. T. 7. lk. 57.)
- J. Lang-Rootsman. Kosmograafia (trükis).
- J. Lang. Füüsika ülesanded.
- G. Rägo. Tasapinnalise analüütilise geomeetria põhijooned.
- G. Rägo. Matemaatilise analüüsi elemendid.
- J. Sarv. Nelja kehaga logaritmid tabelid.
- J. Sarv. Analüütiline geomeetria (vt. hinnakiri).
- K. N. Rashevski. Planimeetria.
- N. Schaposhnikov — N. Valtsev. Algebraliste ülesannete kogu I ja II.
- K. Veski-Verendel. Stereomeetriliste ülesannete kogu

Peale loendatud puht-õpperaamatute juhime tähelepanu „R. T. 7.“ lõppu lisatud K.-Ü. „Looduse“ raamatute üldnimetikule, kus eriti õpetajad rikkaliku valiku mitmesugust metoodilist kirjandust ja käsiraamatuid leiavad.

Anna Raudkats.

Tallinna linna tütarlaste kommers-ts-gümnn. võimlemis-õpetaja

MÄNGUD I

Mängu ajalugu, spetsiaalne teooria, metoodika, koht ja vahendid.

52 lk. 11 joon. Hind 100 marka (R. T. 7. lk. 75).

Käesolev raamatuke on, nagu ees- sõnas tähendatud, esimeseks osaks suu- remast käsiraamatust, millesse koondatud kõik tähtsamad pedagoogilised mängud endisest kui ka uuemast ajast.

Kogenud eriteadlasena võimlemise alal asub autor oma ülesande kallale täiesti õige põhimõttelise seisukohaga: esiti üld- jooned, alus, siis alles üksikasjad, sest et mäng oma täit terviselist ja kasvatuslikku mõju avaldab ainult asjatundlikul ning hoolikal juhatusel (lk. 40). Selle tõttu leiame „Mängud I“ sisuks: Eessõna. Aja- looline ülevaade. Mängude spetsiaalne teooria. Mängu metoodika. Mängu koht. Ülikonnad ja jalanõud. Mänguvahendid.

Huvitav raamatuke! Suudab huvi ära- tada mänguilma kui tähtsa kasvatusteguri vastu ka neis, kes sellega otseselt tege- mist ei tee.

Olgugi, et huvitav materjal kokkuvõet- tult kirja pandud, on see siiski lususasti tehtud, kusjuures kõrvalise tähtsusega üksikasjad välja on jäetud. Iseloomustav: autor kirjutab mitte ainult nii, kuidas ta seda välismaa autoritelt lugenud või kuul- nud, vaid arvestab igal pool meie olusid ja isiklikke kogemusi, mis teose väär-

tust aina tõstab. Ajaloolises ülevaates ei unustata puudutamast lühidalt ka Eesti kehva ajalugu, niipalju, kui see kehakul- tuuri käsitleb, mänguvahendite osas an- takse juhatus pallide valmistamises ko- dusest materjalist, mida joonised aita- vad illustreerida. Võiks veel tähendada, et praegu maakoolides päevakorrale ker- kivate mänguplatside korraldamiseks raamatus leidub asjatundlikke näpunäiteid. Kuna võimlemismängud niihästi lasteae- dades, koolides, noorsoo-organisatsioonides jne. tähtsa tegurina mitte ainult keha- lise, vaid ka vaimlise ja kõlblise kasvatuse alal meilgi silmapaistvat osa etendama peavad hakkama, tuleb „Mängud I“ ilmu- mist meie algupärasest kirjanduses kui väärilist sümptomit tervitada“.

„Postim.“ nr. 15, 1925. Ri.

Raamatukauplejad!

Üks silmapilk tähelepanu!

Tänasest päevast on järgmised raamatud **ainult** K.-Ü. „Looduse“ ladust saadaval:

- 1) R. Rägo: **Kodanikuõpetus** algkoolile. Hind 220 marka. IV tr.
- 2) K. Veski - J. Grünthal: **Aritmeetika**. I õpp. Hind 50 marka. III tr.
- 3) — **Aritmeetika ja geomeetria**. II õp. Hind 65 marka. III tr.
- 4) — — — III õp. Hind 80 marka. IV tr.
- 5) — — — IV õp. Hind 80 marka. IV tr.
- 6) — — — V õp. Hind 80 marka. IV tr.
- 7) — — — VI õp. Hind 120 marka. II tr.
- 8) K. Вески и Грюнталь: **Арифметика и геометрия**, III год обучения. (В переводе И. Веренделя с III издания.) Цена 80 марок.
- 9) — **Арифметика**. IV год обуч. (В переводе И. Веренделя с IV издания.) Цена 100 марок.
- 10) K. Veski - A. Raudsepp: **Planimeetria ülesannete kogu**. Hind 80 marka. I tr.
- 11) K. N. Rashevski: **Stereomeetria**. K Veski - J. Grünthali tõlkes). Hind 90 marka. II tr.
- 12) N. Schaposchnikov - H. Valtsev: **Algebra- lise ülesannete kogu I jagu**. (K Veski - J. Grünthali tõlkes). Hind 150 marka. III tr.

Järgmine nr. „Kirjanduslikke uudiseid“ ilmub septembrikuu esimestel päevadel!

Vastutav toimetaja: Hans Männik.

Väljaandja: K.-Ü. „Loodus“, Tartus, Vana tän. 1

Trükkikoda Ed. Bergmann Tartus.